

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 191/05-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť J. J., bytom P., zastúpenej advokátkou Mgr. Z. N., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 1/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 1/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 1/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. J. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť J. J. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právnej zástupkyne advokátky Mgr. Z. N., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 4. júla 2005 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. J. (ďalej len „sťažovateľka“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 1/01.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k priebehu konania podaním sp. zn. Spr. 3698/05 z 5. októbra 2005.

Vo vyjadrení podpredsedu okresného súdu sa o. i. uvádza:

„Návrh na začatie konania bol podaný dňa 13. 12. 2000.

Vec prejednáva a rozhoduje sudkyňa Mgr. I. F. (P.).

Je pravdou, že súd vo veci nekonal od 11. 7. 2003, kedy mu bol doručený výpis z Obchodného registra Okresného súdu Bratislava I týkajúci sa odporcu, pripisujem to však preťaženosti sudkyne, ktorá má vo svojom súdnom oddelení viac ako 500 nevybavených vecí resp. súdu, ktorý 1. 1. 1997 prevzal nevybavené veci bývalého Okresného súdu Bratislava - vidiek a dňa 1. 1. 2005 nevybavené veci bývalého Okresného súdu Pezinok.

V tejto súvislosti poukazujem na analýzu zaťaženia súdov (...) Z prvých šiestich najpreťaženejších okresných súdov sú štyri Bratislavské, náš súd je na štvrtom mieste. Poukazujem na to ako na skutočné príčiny prietahov v konaní, aj keď viem, že z hľadiska rozhodovania ústavného súdu je právne bezvýznamné.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 21. októbra 2005.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 28 C 1/01 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a jej príloh a súdneho spisu okresného súdu, ktorý mu bol predložený 13. októbra 2005, zistil nasledovný priebeh a stav konania v období po doručení žaloby sťažovateľky (13. decembra 2000).

Dňa 3. januára 2001 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na zaplatenie súdneho poplatku. Dňa 30. januára 2001 okresný súd konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 14. februára 2001 sťažovateľka uhradila súdny poplatok a 25. februára 2001 okresný súd vyžiadal z obchodného registra Okresného súdu Bratislava I aktuálny výpis týkajúci sa žalovaného.

Dňa 28. mája 2001 okresný súd zrušil uznesenie o zastavení konania a 30. mája 2001 vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe. Dňa 8. júna 2001 právny zástupca žalovaného doručil okresnému súdu vyjadrenie.

Dňa 31. januára 2002 okresný súd určil termín pojednávania na 1. marec 2002, na ktorom spojil na spoločné konanie veci vedené pod sp. zn. 28 C 1/01 a 28 C 6/01, vypočul právnych zástupcov účastníkov konania a pojednávanie odročil na neurčito.

Dňa 3. mája 2002 okresný súd určil termín pojednávania na 5. jún 2002, ktoré odročil na 18. september 2002.

Na pojednávaní konanom 18. septembra 2002 okresný súd vypočul účastníkov konania a ich právnych zástupcov a pojednávanie odročil na 30. október 2002 za účelom vypočutia svedka. Toto pojednávanie po vykonaní dokazovania opätovne odročil na 22. november 2002.

Na pojednávaní konanom 22. novembra 2002 sa oboznámil s predloženými listinnými dôkazmi a odročil ho na neurčito za účelom zistenia adresy svedka.

Dňa 20. decembra 2002 okresný súd určil termín pojednávania na 7. marec 2003, na ktorom vypočul svedka a odročil ho na neurčito.

Dňa 2. júna 2003 určil okresný súd termín pojednávania na 13. jún 2003, ktoré bolo odročené „na neurčito s tým, že bude zistené podľa výpisu z OR sídlo odporcu U., s. r. o. B...“.

III.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1. Predmetom konania na okresnom súde sú nároky sťažovateľky na uloženie povinnosti žalovanému, aby jej prideliť prácu v zmysle pracovnej zmluvy, a na určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru. Okresný súd spojil 1. marca 2002 uvedené veci na spoločné konanie. Podľa názoru ústavného súdu ide o štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, ktorá nevykazuje znaky právnej zložitosti, podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava, ktorá je a bola obsiahnutá najmä v Zákonníku práce. Ústavný súd zo spisu okresného súdu nezistil, že by skutková a právna zložitosť veci mohla mať vplyv na doterajšiu dĺžku konania pred ním. Okresný súd ani nenamietal, že ide o právne a skutkovo zložitú vec.

Na druhej strane takýto spor vyžaduje od všeobecného súdu osobitne starostlivý prístup, pretože v tomto konaní sa poskytuje ochrana (ak sú nároky opodstatnené) právam, ktoré súvisia so živobytím a existenčnými otázkami (podobne aj IV. ÚS 151/04 a IV. ÚS 62/05).

2) Z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľka (zastúpená právnym zástupcom) podstatne neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania. Na jej ťarchu však možno pripísať to, že pri podaní žaloby, „*aby jej žalovaný prideloval prácu*“, nezaplatila súdny poplatok, čím si nesplnila poplatkovú povinnosť podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorá jej vznikla už pri podaní návrhu, v dôsledku čoho bolo v januári 2001 konanie aj zastavené, lebo jej právny zástupca nereagoval na výzvu okresného súdu na jeho zaplatenie. Súdny poplatok bol zaplatený až 14. februára 2001 po tom, ako okresný súd pre tento nedostatok konanie vo veci zastavil.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že okresný súd bol vo veci nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky od 8. júna 2001, keď mu bolo doručené vyjadrenie právneho zástupcu žalovaného, do 31. januára 2002, keď okresný súd určil termín pojednávania na 1. marec 2002, t. j. viac ako 7 mesiacov (okresný súd vo svojom vyjadrení toto obdobie nehodnotil ako obdobie nečinnosti), a v období od 11. júla 2003, keď mu bol doručený výpis z obchodného registra týkajúci sa žalovaného, do prerokovania sťažnosti ústavným súdom (nečinnosť viac ako 27 mesiacov).

Na neprimeranú dĺžku konania malo vplyv aj to, že okresný súd sa dôsledne neriadil zásadou hospodárnosti konania pri príprave pojednávaní, lebo 5. júna 2002 odročil pojednávanie bez vykonania dokazovania a uvedenia dôvodu na september 2002, hoci na ňom boli prítomní všetci účastníci konania.

Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že vo veci nekonal od 11. júla 2003 do súčasnosti.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v neprimeranej zaťažnosti zákonných sudcov a nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodov, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní) ústavný neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z týchto skutkových poznatkov preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 1/01 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 28 C 1/01 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha

primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka požadovala za porušenie ňou označených práv finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk z dôvodu, že sa „*nie vlastnou vinou dostala do situácie, že jej nekonanie súdu, resp. prieťahy v konaní komplikujú vyriešenie pracovno-právneho sporu a teda aj jej celkovú situáciu v pracovno-právnej oblasti. Pritom ide o tak závažnú vec, že rozhodovanie súdu ako aj rýchlosť rozhodovania vo veci môže mať za následok vážne sociálne dopady na život sťažovateľky*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené zbytočné prieťahy v konaní okresného súdu a doterajší priebeh konania ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou Mgr. Z. N.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu sťažovateľke priznal za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z., t. j. každý vo výške 2 501 Sk a k tomu 2 x 150 Sk

režijný paušál. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2005